

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 404/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD. s. r. o., Južná trieda 28, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-43C/539/2005 (pôvodne vedeného Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 43C/539/2005) takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice sp. zn. K2-43C/539/2005 (pôvodne Okresného súdu Košice II sp. zn. 43C/539/2005) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Košice **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp.zn. K2-43C/539/2005 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie **5 000 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.
- Sťažovateľovi náhradu trov konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 404/2024-17 z 3. júla 2024 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú mu 27. mája 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Košice (ďalej len „mestský súd“) v konaní, ktoré označil sp. zn. 43C/539/2005, pričom pod týmto označením bolo konanie vedené pôvodne na Okresnom súde Košice II a súčasná spisová značka konania na mestskom súde je K2-43C/539/2005 (ďalej len „napadnuté konanie“). Žiada tiež prikázať mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov a priznať primerané finančné zadosťučinenie 15 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného je stranou sporu o zaplatenie sumy 9 518,38 eur (pôvodne 286 750,60 Sk, resp. 131 854,80 Sk) s príslušenstvom z titulu nedoplatku na nájomnom a službách s tým spojených, ktoré bolo iniciované návrhom žalobkyne [redacted] na vydanie platobného rozkazu z 24. augusta 2005. Okresný súd Košice II [príslušný na konanie do 31. mája 2023, (ďalej len „okresný súd“)] 3. novembra 2005 vydal platobný rozkaz sp. zn. 24Ro 501/2005, proti ktorému podal sťažovateľ 24. novembra 2005 odpor. Uznesením č. k. 43C 539/2005-135 z 5. februára 2009 takmer po dvoch rokoch od podania návrhu na zmenu žaloby túto zmenu pripustil. Podľa sťažovateľa je aj ďalší priebeh napadnutého konania poznačený opakovaným odročovaním pojednávani na neurčito pre účely ďalšieho dokazovania (predloženie listinných dôkazov, znalecké dokazovanie, pozn.). Uznesením sp. zn. 43C/539/2005 zo 17. apríla 2018 okresný súd na návrh žalobkyne z 31. októbra 2017 pripustil zmenu v osobe žalobkyne (ktorou sa stala [redacted], konateľka pôvodného žalobcu pozn.) v zmysle predloženej zmluvy o postúpení pohľadávky z 28. decembra 2015. Následne dochádzalo k postupnému odročaniu až piatich pojednávani (15. januára 2018, 24. októbra 2019, 28. novembra 2019, 20. februára 2020, 19. marca 2020, pozn.). Ďalšie pojednávania sa uskutočnili až 15. októbra 2020, 11. januára 2021 a 29. mája 2024, pričom v čase podania ústavnej sťažnosti vo veci nebolo ešte rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ, citujúc relevantné ustanovenia ústavy a dohovoru vo vzťahu k základným právam, ktorých porušenie namieta, poukazujúc na judikatúru ústavného súdu k problematike zbytočných prietahov, tvrdí, že celková dĺžka napadnutého konania je ku dňu podania ústavnej sťažnosti neprimeraná. Podľa jeho názoru je početnosť pojednávani nariadených i uskutočnených okresným súdom bez toho, aby došlo k posunu v súdnom spore, neefektívna a nehospodárna, a doba konania takmer 18 rokov bez rozhodnutia veci súdom prvej inštancie je neprimeraná. Priznanie primeraného

finančného zadostučinenia sťažovateľ odôvodňuje pretrvávajúcim pocitom právnej neistoty sprevádzaným porušovaním jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

4. Mestský súd vo svojom vyjadrení č. k. 1SprV/650/2024-9 z 19. júna 2024, ktoré si ústavný súd vyžiadal v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uviedol podrobnú chronológiu procesných úkonov, pripustil, že v určitých časových obdobiach k prietahom došlo, konkrétne išlo predovšetkým o časové úseky od 28. mája 2007 do 6. novembra 2008, od 27. apríla 2009 do 29. decembra 2010, od 18. apríla 2011 do 14. septembra 2011, od 19. apríla 2012 do 15. februára 2013, od 18. apríla 2016 do 12. októbra 2017, od 17. apríla 2018 do 8. augusta 2019, od 19. marca 2020 do 7. júla 2020 a od 15. októbra 2020 do 19. decembra 2023. Podľa mestského súdu sú čiastočným ospravedlnením tejto nečinnosti aj pandemické roky, keď z objektívnych dôvodov nebolo možné vykonávať a nariaďovať pojednávania. Mestský súd poukázal i na čiastočnú skutkovú náročnosť sporu, o čom svedčí nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania a opakované výzvy znalcovi na podanie vysvetlenia na základe procesnou stranou podaných námietok. V priebehu konania dochádzalo tiež z objektívnych dôvodov k zmenám zákonných sudcov (5. decembra 2005, 20. júla 2016, 28. marca 2017 a 19. decembra 2023, pozn.), čo dĺžku konania tiež výrazne ovplyvnilo. Mestský súd vzhľadom na uznané prietahy, ale aj predmet sporu sťažovateľom požadované finančné zadostučinenie považuje za neprimerané.

4.1. V doplnenom vyjadrení sp. zn. 1SprV/650/2024 z 23. júla 2024 mestský súd oznámil, že 15. júla 2024 bolo vo veci rozhodnuté.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

6. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je založená na tvrdení o nečinnosti okresného súdu a následne aj mestského súdu v napadnutom konaní.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez priťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020), ako aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudky vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, a to (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, možno konštatovať, že rozhodovanie o predmete žaloby v danej veci nijako nevybočuje z bežnej rozhodovacej agendy civilných súdov a napadnuté konanie nevykazuje známky právnej ani faktickej zložitosti. Na tom nemení nič ani vykonané znalecké dokazovanie, hoci opakovane formulované doplňujúce otázky znalcovi a vysporiadanie sa s námietkami žalobkyne k obsahu predloženého znaleckého posudku boli okolnosťou čiastočne sťažujúcou postup súdu v napadnutom konaní.

11. Vo vzťahu k osobe sťažovateľa a hodnoteniu toho, či a akým spôsobom sa na priťahoch konania podieľal, ústavný súd konštatuje, že z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že z dôvodov na strane sťažovateľa bolo odročených viacero pojednávaní, a to 4. decembra 2006, 10. novembra 2011, 4. marca 2013, 25. apríla 2013, 15. januára 2018 a 20. februára 2020 (sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti túto skutočnosť neuviedol, pozn.). Sťažovateľ tiež opomenul uviesť, že mestský súd určil termín pojednávania naposledy na 29. máj 2024 (ústavná sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 27. mája 2024, pozn.).

12. Napokon ústavný súd hodnotil aj samotný postup okresného súdu a následne mestského súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium. Plynulosť postupu súdu bola do značnej miery narušená opakovaným odročením riadne nariadených pojednávaní z dôvodov na strane žalobkyne i sťažovateľa, ale opakovane aj z dôvodov práceneschopnosti zákonnej sudkyne. V priebehu trvania súdneho sporu došlo až štyrikrát k zmene zákonného sudcu, naposledy 19. decembra 2023 (č. 1. 587 súdneho spisu). Podľa názoru ústavného súdu celkovú dĺžku konania zásadným spôsobom ovplyvnila neschopnosť okresného súdu riadne vec prejednať a rozhodnúť, hoci vo veci realizoval až 11 pojednávaní. Mestský súd vec sťažovateľa naposledy prejednal na pojednávaní 29. mája 2024, ktoré bolo odročené na účel vyhlásenia rozsudku. Rozsudkom sp. zn. K2-43C/539/2005

z 15. júla 2024, ktorého výrok si ústavný súd vyžiadal, mestský súd zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobkyni sumu istiny 165,97 eur a zmluvnú pokutu 10,15 eur, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a sťažovateľovi priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 97,98 %; trovy konania štátu medzi sporové strany rozdelil v pomere 97,98 % pre žalobkyňu a 1,01 % pre sťažovateľa.

13. V nadväznosti na mestským súdom spomínané protipandemické opatrenia ústavný súd dáva do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (bližšie I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020, pozn.), avšak v okolnostiach danej veci musí akcentovať, že okresný súd (príslušný na konania do 31. mája 2023) do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v rokoch 2020 a 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od 5. októbra 2005 resp. od 27. decembra 2005, keď bola vec po podaní odporu prevedená do registra „C“, pozn.) na to, aby právnu vec sťažovateľa riadne prejednal a rozhodol.

14. Ani systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania, resp. sporových strán a mieru ochrany ich základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru oslabiť poukázaním zmeny v osobe zákonných sudcov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny, alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prietahom v konaní došlo a odstrániť právny stav neistoty sťažovateľa (porov. I. ÚS 342/2023).

15. Ústavný súd v konklúzii uvedeného uzatvára, že nečinnosťou okresného súdu a následne mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľa, kvalifikoval extrémnu dĺžku napadnutého konania a nečinnosť mestského súdu (a predtým okresného súdu) ako relevantné neprimerané prietahy v civilnom sporovom konaní a deklaroval porušenie označených práv (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

16. V nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu ústavný súd v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu), keďže v čase rozhodovania ústavného súdu toto konanie nebolo právoplatne skončené, hoci mestský súd vo veci sťažovateľa rozhodol rozsudkom sp. zn. K2-43C/539/2005 z 15. júla 2024.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur, dôvodiac pretrvávajúcim pocitom právnej neistoty. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci, majúcej na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, považoval za primeranú sumu finančného zadosťučinenia 5 000 eur, ktorú sťažovateľovi priznal podľa čl. 127

ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri ustálení tejto sumy prihliadal na celkovú (z ústavného hľadiska neakceptovateľnú) dĺžku napadnutého konania, procesné postavenie sťažovateľa ako žalovaného, výšku žalovanej a následne žalobkyni priznanej sumy, moment podania ústavnej sťažnosti (dva dni pred posledným pojednávaním, pozn.), ako aj na skutočnosť, že sťažovateľ ústavnému súdu neuviedol pravdivo všetky skutkové okolnosti prejednávanej veci (k tomu bližšie bod 11 odôvodnenia tohto nálezu), a fakt, že ústavná sťažnosť čiastočne splnila svoj účel, keď mestský súd aspoň vydal vo veci meritórne rozhodnutie. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

18. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania pred ústavným súdom ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde, v zmysle ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch môže (ii) podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde tak nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 357/2021, I. ÚS 418/2022).

19. Sťažovateľ si uplatnil trovy, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom a ktoré v petite svojej ústavnej sťažnosti vyčíslil na sumu „582,14 eur s DPH“ (osvedčenie o registrácii DPH právnym zástupcom sťažovateľa nebolo ústavnému súdu predložené).

20. Ústavný súd, posúdiac obsah ústavnej sťažnosti, ktorý nie celkom zodpovedá faktom vyplývajúcim z príslušného spisového materiálu, rozhodol v tomto prípade náhradu trov konania sťažovateľovi nepriznať (bod 5 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu